

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ

Кафедра економічної теорії та права

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до виконання розрахунково-графічних робіт
з дисципліни**

«МІКРОЕКОНОМІКА»

Харків – 2014

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри економічної теорії та права 9 грудня 2013 р., протокол № 5.

Рекомендуються для студентів усіх форм навчання за напрямом «Економіка і підприємництво».

Укладачі:

проф. О.Д. Борович, доц. Н.М. Каменева,
асист. О.Т. Мозгова

Рецензент

доц. В.І. Удодова

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання розрахунково-графічних робіт
з дисципліни
«МІКРОЕКОНОМІКА»

Відповідальний за випуск Мозгова О.Т.

Редактор Решетилова В.В.

Підписано до друку 21.02.14 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 1,5. Тираж 50. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Українська державна академія залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейербаха, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2874 від 12.06.2007 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання розрахунково-графічних робіт з дисципліни
«МІКРОЕКОНОМІКА»

для студентів усіх форм навчання за напрямом
«Економіка і підприємництво»

Харків 2014

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри економічної теорії та права 9 грудня 2013 р., протокол № 5.

Укладачі:

проф. О.Д. Борович, доц. Н.М. Каменева,
асист. О.Т. Мозгова

Рецензент

доц. В.І. Удодова

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Перелік тем курсу для виконання розрахунково-графічної роботи	5
2 Послідовність та рекомендації щодо виконання розрахунково-графічної роботи	11
3 Вимоги до оформлення роботи	12
4 Завдання для розрахунково-графічних робіт з дисципліни “Мікроекономіка”	16
5 Порядок, методи і критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів	40
Список літератури	43
Додаток А	46

ВСТУП

Вивчення в лекційному курсі дисципліни «Мікроекономіка» теоретичних основ поведінки і механізмів, прийняття рішень окремими економічними суб'єктами (індивідами, домашніми господарствами, підприємствами, галузями, громадськими організаціями і державними агентствами, тобто мікросистемами), виявлення сутності інфраструктури ринку, її значення для забезпечення виконання ринком своїх функцій доповнюється виконанням розрахунково-графічних робіт, що складається з теоретичної і практичної частин. У теоретичній частині необхідно розкрити повністю сутність поставлених питань. Завдання можуть бути подані у вигляді задачі або аналізу у вигляді таблиці чи графіків. Після виконання завдань потрібно зробити висновки. Структура методичних вказівок дозволяє якісніше підготуватись до виконання РГР та виконання практичної частини.

Мета виконання розрахунково-графічної роботи – закріплення знань студентів з курсу на основі формування у них вміння вирішення низки практичних задач та завдань, навичок практичного використання набутих теоретичних знань, застосування формул та побудови графіків, пошуку оптимальних економічних рішень .

Завданням розрахунково-графічної роботи з дисципліни є набуття належних навичок раціональної економічної поведінки виходячи з концептуальних основ ринкової економіки, розуміння особливостей функціонування сучасних ринків та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури.

Виконання розрахунково-графічної роботи з дисципліни «Мікроекономіка» дає можливість студентам засвоїти необхідний обсяг науково-теоретичних знань, що обумовить можливість сприйняття процесу функціонування сучасної економіки і економічної поведінки споживачів.

1 Перелік тем курсу для виконання розрахунково-графічної роботи

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ І МЕТОД МІКРОЕКОНОМІКИ

Особливості предмета мікроекономіки. Принцип «за інших рівних умов». Метод граничного аналізу.

ТЕМА 2. ТЕОРІЯ ГРАНИЧНОЇ КОРИСНОСТІ ТА ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА

Корисність і уподобання в економічній теорії. Поняття корисності. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності. Кардиналістська теорія поведінки споживача. Закони Госсена. Оптимум споживача в кардиналістській теорії.

ТЕМА 3. ОРДИНАЛІСТСЬКА ТЕОРІЯ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА

Закон спадної граничної корисності економічного блага. Процес споживання та динаміка зміни сукупної та граничної корисності. Закон спадної граничної корисності економічного блага. Уподобання споживача. Побудова кривих байдужості. Карта кривих байдужості. Властивості кривих байдужості. Окремі випадки кривих байдужості. Поняття взаємозамінних благ, взаємодоповнюючих благ, нейтральних благ, благ з від'ємною корисністю. Види поверхонь байдужості для перерахованих вище благ (пара взаємозамінних благ, пара взаємодоповнюючих благ, пара «нейтральне благо – благо з додатною корисністю»). Гранична норма заміщення. Бюджетне обмеження споживача. Модель можливого. Поняття нахилу бюджетної лінії. Вплив зміни доходу споживача, системи оподаткування, субсидій, квот тощо на положення бюджетної лінії. Зміна цін та її вплив на бюджет споживача.

Рівновага споживача: економічна, алгебраїчна та графічна інтерпретація. Вибір оптимального споживчого кошика. Методи знаходження точки рівноваги.

ТЕМА 4. АНАЛІЗ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА

Реакція споживача на зміну доходу. Крива «дохід-споживання». Функція попиту від доходу: крива Енгеля. Поняття нормальних благ і благ нижчої споживчої цінності. Функції Торнквіста. Реакція споживача на зміну цін товарів. Крива «ціна-споживання». Крива індивідуального попиту. Поняття звичайних благ і благ Гіффена.

Ефект заміни та ефект доходу. Вплив ефектів за Слуцьким та за Хіксом. Рівняння Слуцького. Взаємодія ефектів заміни та доходу. Прийняття рішень в ситуаціях з ризиком. Невизначеність та економічний ризик. Умови схильності та несхильності споживача до ризику. Ризик та ефективність економічних рішень.

ТЕМА 5. РИНКОВИЙ ПОПИТ, ПРОПОНУВАННЯ, ЇХ ВЗАЄМОДІЯ

Ринковий попит як сума індивідуальних попитів (означення, побудова графіків). Зміна попиту та зміна обсягу попиту, фактори зміни (економічний, алгебраїчний, графічний аналіз). Ринкове пропонування. Зміна пропонування та зміна обсягу пропонування, фактори зміни (економічний, алгебраїчний, графічний аналіз). Взаємодія попиту та пропонування. Ринкова ціна та ціна рівноваги, обсяг рівноваги. Механізм встановлення ринкової рівноваги (павутиноподібна модель). Вплив зміни попиту та пропонування на рівновагу, взаємодія змін попиту та пропонування.

Поняття надлишку споживача та надлишку виробника. Практичне застосування аналізу рівноваги: встановлення мінімуму заробітної плати, «стелі» цін, податки, квоти та тарифи, державний та приватний сектор. Нецінове нормування дефіциту. Акцизні податки та максимізація акцизного збору.

Поняття «еластичності» для загального випадку. Концепція еластичності взаємозв'язаних показників. Еластичність попиту. Основні властивості еластичності. Оцінка еластичності зростаючої та спадної функції. Еластичність ступеневої функції. Дуговий метод розрахунку еластичності. Еластичність попиту за

чинниками впливу: еластичність попиту за власною ціною блага, еластичність попиту за ціною взаємодоповнюючого блага та за ціною взаємозамінного блага (перехресна еластичність), еластичність попиту за доходом. Зв'язок між еластичністю попиту за власною ціною блага та доходом виробника.

Еластичність пропонування. Фактори впливу на еластичність пропонування. Еластичність пропонування за власною ціною блага, еластичність пропонування за цінами факторів виробництва.

ТЕМА 6. МІКРОЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ ПІДПРИЄМСТВА

Фірма як суб'єкт ринку та виробнича ринкова система. Фактори виробництва та їх класифікація. Мотивація поведінки фірми. Економічні періоди функціонування фірми та множина можливих комбінацій ресурсів. Миттєвий, короткотерміновий та довготерміновий періоди функціонування фірми.

ТЕМА 7. ВАРІАЦІЇ ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА ТА ОПТИМУМ ТОВАРОВИРОБНИКА

Поняття та параметри виробничої функції. Виробнича функція як економічна модель технології, способи побудови виробничої функції (табличний, алгебраїчний, графічний). Основні властивості виробничих функцій.

Сукупний, середній та граничний продукт у короткотерміновому періоді: означення, графічний аналіз взаємного розміщення кривих. Закон спадної продуктивності факторів виробництва. Двофакторна виробнича функція. Ізокванта та її властивості. Карта ізоквант. Гранична норма технічного за-міщення. Границі заміщення факторів. Зміна технології, зміна масштабу в довготерміновому періоді. Постійний, спадний і зростаючий ефект від збільшення масштабу виробництва.

ТЕМА 8. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА

Поняття і види витрат. Економічний та бухгалтерський підходи до визначення витрат. Альтернативні витрати. Явні та неявні, внутрішні та зовнішні витрати. «Нормальний прибуток» як елемент витрат. Економічний та бухгалтерський прибуток.

Витрати виробництва у короткотерміновому періоді. Постійні, змінні, сукупні, середні та граничні витрати. Означення, графічний аналіз особливостей взаємного розташування та закономірностей зміни кожного з видів витрат, точки мінімуму та їх взаємне розташування. Закон зростаючих граничних витрат.

Витрати виробництва в довготерміновому періоді. Криві довготермінових витрат та їх види. Поняття ізокошти: означення, побудова, властивості. Карта ізокошт. Рівновага виробника: вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску. Рівновага виробника: графічна, алгебраїчна та економічна інтерпретації. Траєкторія розширення виробничої діяльності фірми. Концепція мінімально ефективного розміру підприємства.

ТЕМА 9. РИНОК ДОСКОНОЛОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Поняття ринкової структури. Види ринкових структур та їхні ознаки. Характерні риси ринку досконалої конкуренції. Досконало конкурентна фірма та умови її функціонування. Ринковий попит та крива попиту на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції. Сукупний, середній та граничний дохід фірми, їх графічне відображення. Граничний дохід та його співвідношення з лінією попиту на продукцію фірми. Конкурентна стратегія фірми у короткотерміновому періоді. Максимізація прибутку. Дослідження умов прибутковості та збитковості фірми: графічний аналіз впливу ринкової ціни на взаємне розміщення кривих сукупних витрат, сукупного доходу та прибутку фірми – досконалого конкурента. Ринкова ціна та умови: прибутковості, беззбитковості, збитковості, повного згортання виробництва фірми (графічно). Пропонування фірми та ринкове пропонування. Конкурентна стратегія фірми у довготерміновому періоді. Ефективність ринку досконалої конкуренції.

ТЕМА 10. МОНОПОЛЬНИЙ РИНОК

Модель чистої монополії та її характеристика. Поняття та ознаки. Природні, економічні, адміністративні та правові бар'єри монопольного ринку. Різновиди монополій: відкриті, закриті, природні. Монопсонія.

Монопольний ринок у короткотерміновому та довготерміновому періодах. Визначення монополістом ціни й обсягу виробництва (графічна та алгебраїчна інтерпретація). Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Пропонування фірми-монополіста й особливості її формування. Цінова дискримінація. Рівновага фірми-монополіста у довготерміновому періоді. Економічні наслідки та соціальна ціна монополії.

Порівняльний аналіз досконалої конкуренції та монополії. Державне регулювання монопольної діяльності, антимонопольна політика.

ТЕМА 11. ОЛІГОПОЛІЯ ТА МОНОПОЛІСТИЧНА КОНКУРЕНЦІЯ

Олігополія, її сутність та основні ознаки. Показники концентрації ринку. Основні причини існування олігополії. Різноманітність олігополістичних структур, загальна взаємозалежність і складність аналізу поведінки підприємства на ринку. Дуополія: суть моделей Курно та Бертрана. Олігополістичне ціноутворення. Моделі олігополістичного ціноутворення: цінова війна та її наслідки; картель та легальні угоди; таємні та мовчазні змови (лідерство у цінах). Модель ламаної кривої попиту. Ціноутворення за принципом: «витрати плюс ...». Основний зміст нецінової конкуренції.

Олігополія та економічна ефективність. Науково-технічний прогрес за умов олігополії. Економічні наслідки олігополії. Державне регулювання олігополії. Сутність та основні риси ринку монополістичної конкуренції: ознаки й умови функціонування. Ринкова поведінка монополістичного конкурента. Максимізація прибутку. Цінова політика фірми.

Короткотермінова та довготермінова рівновага фірми (графічна інтерпретація). Сутність та передумови розвитку нецінової конкуренції. Поглиблення диференціації продукту: позитивні та негативні наслідки. Вплив рекламної діяльності на обсяги виробництва та витрати. Економічна доцільність реклами. Суспільна ціна монополістичної конкуренції, порівняльний аналіз з ринком досконалої конкуренції та монопольним ринком.

ТЕМА 12. РИНОК ФАКТОРІВ ВИРОБНИЦТВА

Похідний попит. Взаємозв'язок ринку продукту та ринків факторів виробництва. Попит на продукт і попит на фактори виробництва. Вплив різновиду структури ринку продукту на похідний попит. Похідний попит за досконалої конкуренції на ринку продукту та на ринку факторів виробництва. Цінова еластичність попиту на ресурс виробництва. Похідний попит та принцип оплати факторів. Порівняння граничного доходу та граничних витрат товаровиробника при споживанні одного фактора виробництва.

ТЕМА 13. ЗАГАЛЬНА РІВНОВАГА ТА ЕКОНОМІКА ДОБРОБУТУ

Аналіз ринкової рівноваги. Часткова та загальна рівновага. Ефект зворотного зв'язку. Закон Вальраса. Рівновага в економіці обміну. Поняття загальної рівноваги за Парето. Ефективність та економіка добробуту. Парето – ефективний стан економіки. Теорема суспільного добробуту. Критерії оцінки добробуту: утилітаристський критерій, критерії Роулза та Хікса. Теорія загальної рівноваги та політика в галузі економіки добробуту: ефективність і справедливість.

ТЕМА 14. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Зовнішні ефекти, їх економічний зміст. Поняття про зовнішні ефекти. Позитивні зовнішні ефекти, їх сутність, вплив на обсяг та ціну рівноваги; заходи щодо корегування (графічна інтерпретація). Негативні зовнішні ефекти, їх сутність, вплив на

обсяг та ціну рівноваги; заходи щодо керування (графічна інтерпретація). Суспільні та приватні витрати (вигоди). Корируючі податки та субсидії. Теорема Коуза-Стіглера.

Громадські блага і громадський вибір. Поняття громадських благ. Приватні та громадські блага. Попит на громадські блага й ефективний їх обсяг. Особливості формування попиту, пропонування та ціни рівноваги. Забезпечення громадськими благами: можливість ринку і держави.

Економічна роль держави у ринковій економіці. Необхідність і причини втручання держави в економічні процеси за ринкових умов. Теорія суспільного вибору: способи прийняття рішень і проблема ефективності.

2 Послідовність та рекомендації щодо виконання розрахунково-графічної роботи

Самостійна робота студентів направлена на формування у них практичних навичок роботи зі спеціальною літературою, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем мікроекономічного аналізу. Виконуючи розрахунково-графічну роботу, студент забезпечує поглиблене вивчення певної проблеми економічного аналізу і поєднує вербальний, графічний та аналітичний підходи. обов'язковими елементами виконання є належне оформлення РГР і захист її завдань як складових відповідних змістових модулів.

Підготовка до виконання РГР розпочинається з підбору й вивчення літературних джерел (див. список літератури). Методика опрацювання джерел залежить від характеру досліджуваної проблеми й індивідуальних особливостей студента. Попереднє вивчення літературних джерел є підґрунтям для виконання завдань з РГР. Написання тексту РГР здійснюється через систематизацію та обробку зібраних матеріалів за кожним завданням. Чорновий варіант роботи бажано надати керівникові практичних занять із метою узгодження змісту окремих матеріалів. Після необхідних доповнень і уточнень студент здійснює остаточне оформлення роботи.

Кожен варіант РГР містить теоретичні питання та два завдання або задачі. Студент має накреслити таблиці, провести відповідні розрахунки на основі використання відповідних формул, обґрунтувати, чому саме таке вирішення завдання було проведене, заповнити таблиці, побудувати графіки, провести економічний аналіз отриманих результатів і дати відповіді на поставлені питання.

Виконання кожної задачі відповідного варіанта треба починати з нової сторінки. Графіки будувати за відповідними точками в точній відповідності до отриманих результатів попередніх розрахунків, наведених у таблиці. Особливу увагу треба приділити точкам оптимуму (мінімізації витрат, максимізації прибутку, максимізації корисності, точкам рівноваги споживача та виробника і т. ін.).

Кожна задача відповідного варіанта РГР оцінюється окремо. Максимальна сума балів – 100.

Контрольна робота включає такі елементи наукового дослідження:

- практична значущість;
- комплексний і системний підходи до вирішення поставленого завдання;
- використання сучасних теоретичних методологій і наукових розробок та досліджень за певною темою;
- застосування творчого підходу й відбиття власного бачення вирішення поставленого завдання.

Практична значущість полягає в обґрунтуванні реальності та її результатів для потреб практики. Під реальністю розуміється робота, що за своїм змістом відповідає існуючим проблемам і результати якої можуть бути використані для вирішення існуючих проблем.

Комплексний і системний підходи використовують для розкриття теми й полягають у тому, що предмет дослідження підлягає багатобічному вивченню: теоретичні положення, практичні рішення й напрацювання, аналіз, шляхи й умови реалізації поліпшення. При цьому необхідно дотримуватися взаємозв'язку, послідовності і логічності викладу матеріалу; використовувати сучасні теоретичні методології, наукові розробки і дослідження з певної теми.

3 Вимоги до оформлення роботи

Контрольна робота може виконуватися як у комп'ютерному наборі з поданням на кафедру дискети, так і на друкарській машинці, або написаною від руки. В останньому випадку писати треба розбірливо. Контрольна робота подається студентом особисто на кафедру до початку сесії лаборанту для реєстрації у спеціальному журналі та передачі її викладачу на перевірку.

Контрольна робота має містити такі розділи:

1 Титульна сторінка містить (див. зразок нижче):

- назву академії;
- назву кафедри;
- назву навчальної дисципліни;
- назву теми роботи;
- номер академічної групи, П. І. Б. керівника

2 Зміст. Відбиває назви розділів (параграфів і т. п.) письмової роботи, які розкривають її зміст. Усі сторінки нумерують праворуч угорі. Винятком є титульна сторінка, тому нумерація починається із цифри «2».

Вступ. Вступ розкриває сутність, стан наукового завдання, його значення. Тут же вказують мету й завдання дослідження, актуальність обраної теми, предмет та об'єкт дослідження.

3 Основна частина. Розкриває наукове дослідження й відповідає обраній темі, вступу й висновкам (1, 2 та 3 питання).

4 Висновки. У висновках вказуються результати, отримані при проведенні дослідження, пропозиції або рекомендації щодо вирішення поставленого завдання відповідно до результатів дослідження.

5 Список джерел. Джерела розміщують за абеткою прізвищ авторів або заголовків. Оформлення відбувається в такому порядку:

- нормативно-правові акти (Конституція України, Закони, стандарти: ГОСТ, ДСТУ і т. д.);
- використані джерела (у т. ч. періодична література).

6 Додатки. У додатки можуть входити різноманітні таблиці, ілюстрації, схеми, діаграми й т. д. Оформлення виконується в такий спосіб: після списку джерел ідуть додатки. Нумерація

додатків відбувається шляхом використання заголовних букв алфавіту (А, Б, В...), які розміщують праворуч угорі.

Рукописний варіант роботи. Загальний обсяг роботи становить не менше 24 сторінок учнівського зошита (кольорову обкладинку треба зняти, титульну сторінку необхідно оформляти на світлому папері).

Нумеруються всі сторінки, починаючи з титульної сторінки, яку вважають першою сторінкою (без нумерації). Тут угорі пишуть назву Міністерства освіти і науки України, нижче наводиться назва академії (УкрДАЗТ), найменування кафедри (кафедра економічної теорії та права), назва дисципліни, що вивчається, номер теми розрахунково-графічної роботи, прізвище, ім'я та по батькові студента, назва факультету (заочний), курс, група, прізвище викладача, рік навчання .

Роботи, які не відповідають вимогам кафедри, виконані неохайно, потребують виправлень, повертаються студентам до складання заліку або іспиту, для усунення недоліків. Виправлення треба виконувати на окремих аркушах, які вкладаються у відповідні розділи контрольної роботи. Виправлену контрольну роботу студент вдруге здає на кафедру для повторної перевірки викладачем.

Після одержання студентом поточної інформації з дисципліни на лекціях, практичних заняттях, а також шляхом самостійного вивчення більшості з рекомендованих далі літературних джерел, а також за умов позитивної оцінки контрольної роботи, тільки після всіх необхідних заходів студент допускається до складання заліку.

Обсяг роботи – 20 друкованих сторінок, шрифт – Times New Roman, 14, полуторний інтервал, відступ – 1,5; поля: верхнє й нижнє – 20 мм, ліве – 35 мм, праве – 1 мм. Оформляється згідно з «Методичними вказівками та вимогами до оформлення рефератів, курсових, дипломних, магістерських робіт», розроблених і затверджених кафедрою.

Нумерація сторінок має бути наскрізною: номер сторінки проставляють арабськими цифрами знизу по центру, проте на титульній сторінці (перша сторінка роботи) номер сторінки не ставлять.

Розрахунки, що наводять у тексті, можна подавати у вигляді таблиці, дані якої мають бути обов'язково проаналізовані у роботі. У разі коли показники, які містяться в таблиці, мають однакову одиницю виміру, то їх виносять у заголовок таблиці; коли ж вони різні, їх розміщують у спеціальній графі та відповідних рядках таблиці.

Ілюстративний матеріал у формі схем і графіків оформлюють таким чином: під ілюстрацією пишуть слово «Рис.» і проставляють номер, який складається з номера завдання і, через крапку, порядкового номера ілюстрації у певному розділі. Наприклад: Рис. 2.1 – перший рисунок другого завдання.

Матеріали таблиць і графіків мають обов'язково коментуватися.

На титульній сторінці розрахунково-графічної роботи студент має поставити свій підпис і дату подання роботи на кафедру.

Розрахунково-графічна робота має бути зброшурована і подана на кафедру у визначений термін. Роботу попередньо розглядає викладач (керівник практичних занять у відповідній академічній групі), який приймає рішення щодо допущення її до захисту. Під час підготовки до захисту розрахунково-графічної роботи студентові необхідно виправити зауваження і рекомендації викладача.

Захист розрахунково-графічної роботи здійснюється відповідно до графіка. У ході захисту РГР студент має розкрити основний зміст роботи, обґрунтувати свої висновки і розрахунки, відповісти на запитання. За результатами захисту розрахунково-графічної роботи студент отримує оцінку, яка враховує якість підготовки, теоретичний рівень, ступінь самостійного висвітлення проблеми РГР, оформлення й обґрунтування висновків.

4 Завдання для розрахунково-графічних робіт з дисципліни “Мікроекономіка”

Варіант завдання студента відповідає його номеру у груповому обліковому журналі.

Варіант 1

Теоретичні питання

1 Поняття корисності. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності. Закон спадної граничної корисності економічного блага.

2 Криві байдужості, їхні властивості. Карти байдужості та їх роль в ординалістській концепції. Гранична норма заміщення.

Завдання

1 У таблиці подано обсяг попиту на товар при різних рівнях ціни.

Ціна за порцію (грн)	Обсяг попиту (тис. од.)	Обсяг пропонування (тис. од.)	Рівноважний об'єм (тис. од.)
7	10	80	
6	20	70	
5	30	60	
4	40	40	
3	50	20	
2	60	10	
1	70	0	

а) визначте рівноважний обсяг і рівноважну ціну; отриманий результат занесіть у таблицю;

б) побудуйте графіки попиту та пропонування. Проаналізуйте отриманий результат.

2 Розрахуйте середній і граничний продукт праці. Побудуйте графіки: а) сукупного продукту праці; б) середнього і граничного продукту праці. Поясніть, яку інформацію дають виробникові точки перетину кривих середнього і граничного продукту.

Сукупний продукт	Витрати праці	Середній продукт	Граничний продукт
55	1		
100	2		
210	3		
250	4		
270	5		
288	6		
305	7		
315	8		

Варіант 2

Теоретичні питання

1 Рівновага конкурентної фірми в короткостроковому періоді.

2 Доцільність продовження або припинення виробництва у короткостроковому періоді.

3 Довгострокова рівновага конкурентної фірми.

Завдання

1 Розрахуйте загальний дохід і загальний прибуток фірми, використовуючи дані таблиці за умови, що на ринку склалася ціна за 1 од. товару – 35 грн. Побудуйте графіки валового доходу і загальних витрат виробництва.

Обсяг виробництва, тис. шт.	Постійні витрати, тис. грн	Змінні витрати, тис. грн
0	50	-
1		17
2		36
3		42

5		95
6		170

2 Знайдіть рівноважну ціну і рівноважний обсяг продукції всіма можливими способами, якщо функції попиту і пропонування мають вигляд: $Q_s = 3p + 35$; $Q_d = 47 - p$. Проаналізуйте отриманий результат.

Варіант 3

Теоретичні питання

- 1 Попит на ринку.
- 2 Закон попиту.
- 3 Крива попиту.
- 4 Детермінанти попиту.

Завдання

1 Припустимо, що споживач має фіксований дохід 28 грн. Він купує два товари (товар А та В), ціни яких відповідно $P_A = 2$ грн, $P_B = 4$ грн. Визначити рівноважний набір товарів А й В, використовуючи дані про граничну граничність товарів, які наведені у таблиці.

Одиниць товару А	1	2	3	4	5	6	7
MU_A (ютілей)	10	8	7	6	5	4	3
Одиниць товару В	1	2	3	4	5	6	7
MU_B (ютілей)	28	24	20	16	12	8	4

2 Нехай продуктивність праці й капіталу дорівнює значенням, наведеним у таблиці. Продукція, що виробляється за допомогою цих ресурсів, реалізується на ринку досконалої конкуренції за ціною 0,5 гр. од. за одиницю. Ціна праці - 2 гр. од., капіталу - 3 гр. од.

Яким буде співвідношення праці й капіталу, що забезпечить найменші витрати при виробництві 64 одиниць продукції?

Яке співвідношення праці й капіталу забезпечить максимальний прибуток фірми? Якщо фірма застосовує таке співвідношення праці й капіталу, що забезпечує їй максимальний прибуток, то чи гарантує це співвідношення одночасно

мінімальні витрати? За умови, що фірма отримує максимальний прибуток, знайдіть загальний обсяг продукту (TP), загальну виручку (TR), загальні витрати (TC) й величину прибутку.

Кількість одиниць капіталу	MP _K	Кількість одиниць праці	MP _L
1	21	1	10
2	18	2	8
3	15	3	6
4	12	4	5
5	9	5	4
6	6	6	3
7	3	7	2

Варіант 4

Теоретичні питання

- 1 Нецінові чинники, що визначають попит.
- 2 Аналіз загальної функції попиту.

Завдання

1 Рівняння попиту: $Q_D = 9 - p$. Рівняння пропонування: $Q_S = 2p - 6$. Графічно й аналітично визначте рівноважну ціну й об'єм. Проаналізуйте, яка складеться ситуація на ринку, якщо ціна: а) збільшиться; б) знизиться.

2 *Задача 1.* Фірма функціонує за умов монополістичної конкуренції. У межах значень обсягу випуску (Q), який має інтерес, середні витрати довгострокового періоду можуть бути подані у вигляді функції

$$LAC(Q) = \frac{10}{Q} + 20 + 2Q,$$

де Q - обсяг виробництва.

Коефіцієнт еластичності попиту на продукцію фірми за ціною дорівнює 5. Визначити обсяг продажу й ціну продажу фірми у стані довгострокової рівноваги.

Варіант 5

Теоретичні питання

1 Виробнича функція з одним змінним фактором та її графічне відображення.

2 Ізокванта виробничої функції, карта ізоквант.

3 Вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску.

Завдання

1 У таблиці подано обсяг попиту на м'ясо при таких рівнях ціни:

Ціна за 1 кг, грн	Обсяг попиту, кг	Загальна виручка, грн	Коефіцієнт цінової еластичності попиту
12	200		
14	170		
16	125		
18	100		

Виконайте завдання:

1) розрахуйте витрати і коефіцієнти цінової еластичності при всіх рівнях ціни, дані занесіть у таблицю;

2) як можна охарактеризувати еластичність попиту на певний товар?

3) при якій ціні обсяг попиту буде максимальним?

4) накресліть криву попиту і динаміку загальної виручки фірми.

2 Проведіть розрахунки на основі даних таблиці, якщо відомо, що ціна товару – 150 грн за одиницю продукції. Знайдіть загальні витрати і валовий дохід фірми і побудуйте в одній системі координат їх графіки. При яких обсягах виробництва фірма буде прибутковою? При яких обсягах виробництва вона отримає максимальний прибуток?

Обсяг виробництва, тис. шт.	Постійні витрати, грн	Змінні витрати, тис. грн	Загальні витрати, тис. грн	Валовий дохід, тис. грн
0	150	-		
1		71		
2		96		
3		102		

4		160		
5		180		
6		270		

Варіант 6

Теоретичні питання

- 1 Ізокоста виробничої функції.
- 2 Сукупний, середній і граничний продукт (аналітичний і графічний аналіз).
- 3 Правило спадної віддачі (продуктивності) змінного фактора виробництва.

Завдання

1 Розрахуйте трьома способами (аналітично, таблично і графічно) рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажів, якщо попит і пропонування задані відповідними функціями: $Q_d = 600 - 2p$, $Q_s = 300 + 4p$. Покажіть, при яких цінах на ринку певного товару складеться ситуація надлишків або дефіциту. Покажіть на графіку споживчу ренту та додаткові вигоди виробника.

2 Розрахуйте валовий дохід і прибуток фірми, використовуючи дані таблиці, за умови, що на ринку склалася ціна 35 грн за одиницю. При яких обсягах виробництва конкурентна фірма отримає максимальний прибуток? Побудуйте графіки валового доходу і загальних витрат виробництва.

Об'єм виробництва, шт.	Постійні витрати	Змінні витрати
0	50	-
1		17
2		36
3		42
4		60
5		95
6		170

Варіант 7

Теоретичні питання

- 1 Система переваг споживача та її основні елементи.
- 2 Особливості аналізу функції корисності з ординалістських позицій.
- 3 Криві байдужості як спеціальний інструментарій мікроекономічного аналізу. Карта байдужості.

Завдання

1 До якого виду монополії (природної, відкритої або закритої) належить кожне із запропонованих тверджень? Наведіть приклади монополій цих типів в Україні.

а) компанія вперше вийшла на ринок з новою продукцією, не поклопотавшись про спеціальні заходи захисту від конкуренції;

б) автор наукового відкриття, звернувшись до інституту авторських прав, зареєстрував його, чим поклопотався про свій творчий пріоритет;

в) фірма функціонує в галузі, де максимальна ефективність досягається лише шляхом випуску обсягу продукції, що задовольняє цілком ринковий попит

2 Олена має вісім склянок молока і дві булочки. Андрій має дві склянки молока і чотири булочки. За таких умов гранична норма заміни молока на булочки у Олені становить три, а в Андрія – один. Накресліть діаграму Еджуорта і покажіть, чи є такий розподіл ефективним.

Варіант 8

Теоретичні питання

- 1 Пропонування на ринку.
- 2 Закон пропонування.
- 3 Функції пропонування і чинники, що впливають на нього.

Завдання

1 Використовуючи підхід з позицій теорії загальної ринкової рівноваги, проаналізуйте загальну ситуацію, яка складеться на ринку таких взаємопов'язаних між собою товарів: нафта, бензин, автомобілі, послуги суспільного транспорту за

умови, що через низку обставин ціна сирової нафти зросла. Як буде досягнута нова рівновага? Виконайте завдання графічно.

2 Розрахуйте валовий дохід і прибуток фірми, використовуючи дані таблиці за умови, що на ринку склалася ціна – 35 грн за одиницю продукції. При яких обсягах виробництва конкурентна фірма отримає максимальний прибуток? Побудуйте графіки валового доходу і загальних витрат виробництва. Покажіть на ньому точки критичного обсягу виробництва.

Об'єм виробництва, шт.	Постійні витрати	Змінні витрати
0	50	-
1		17
2		36
3		42
4		60
5		95
6		170

Варіант 9

Теоретичні питання

- 1 Сутність теорії “ламаної ” кривої попиту.
- 2 Проаналізуйте форми олігопольної поведінки: лідерство в цінах, таємна змова, теорія ігор.
- 3 Модель цінової поведінки олігополії за принципом “витрати плюс”.

Завдання

1 Розрахуйте трьома способами (аналітично, таблично і графічно) рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажу, якщо попит і пропонування задані відповідними функціями: $Q_d = 600 - 2p$, $Q_s = 600 + 4p$.

Дайте характеристику поняття «ринкова рівновага». Покажіть, при яких цінах на ринку певного товару складеться ситуація надлишків або дефіциту. Покажіть на графіку споживчу ренту та додаткові вигоди виробника.

2 Розрахуйте середній і граничний продукт фірми, якщо відомі такі дані:

Число робочих	Сукупний продукт
---------------	------------------

1	30
2	70
3	100
4	120
5	130
6	135
7	140
8	140

Побудуйте графіки сукупного продукту, середнього продукту, граничного продукту.

Варіант 10

Теоретичні питання

- 1 Теорія ринкової рівноваги.
- 2 Чинники, що впливають на зміну ринкової рівноваги.

Завдання

1 Для певної галузі індекс Херфіндаля-Хіршмана дорівнює 1700. Дві фірми, частки продажу яких становлять 20 і 10 %, мають намір об'єднатися. Встановити значення індексу після злиття цих фірм, якщо інших змін у галузі не передбачається.

2 Виробнича функція фірми в короткостроковому періоді має вигляд $Q = 5000L$, де L – обсяг використання праці за годину. Фірма функціонує на конкурентному ринку.

Ціна одиниці продукції 2 гр. од. Визначити: скільки праці буде використовувати фірма при рівні зарплати 10 гр. од./год? 5 гр. од./год? 2 гр. од./год?

Припустимо, що погодинна заробітна плата 10 гр. од. Скільки продукції буде виробляти фірма за ринковою ціною 1 гр. од., 2 гр. од., 5 гр. од.? Запишіть функцію пропонування фірми.

Варіант 11

Теоретичні питання

- 1 Товар і його властивості.
- 2 Теорії вартості.

Завдання

1 Рівняння попиту: $QD = 10 - 2p$. Рівняння пропонування: $Qs = 2p - 10$. Графічно і аналітично визначте рівноважну ціну й об'єм. Проаналізуйте, яка складеться ситуація на ринку, якщо держава встановлює ціну 8 грн. Визначте величину ринкового попиту на товар табличним і графічним методами, якщо відомі такі рівняння індивідуального попиту споживачів А, В і С:

$$QA = 6 - p; \quad QB = 4 - 2p; \quad QC = 3 - 3p.$$

Дайте визначення індивідуального і ринкового попиту. Опишіть виняток із закону попиту.

2 У таблиці подані витрати виробництва при різних обсягах виробництва. Розрахуйте середні постійні, середні змінні та граничні витрати. Побудуйте їх криві. Знайдіть обсяги виробництва, що мінімізують витрати на одиницю продукції.

Обсяг виробництва	Постійні витрати	Змінні витрати
0	400	0
10	400	450
20	400	850
30	400	1200
40	400	1600
50	400	2100
60	400	2300

Варіант 12

Теоретичні питання

1 Пропонування. Закон пропонування (логічне і графічне пояснення).

2 Ринкова рівновага, її сталість та відновлення. Механізм встановлення ринкової рівноваги (павутиноподібна модель).

3 Поняття надлишку споживача та надлишку виробника. Практичне застосування аналізу рівноваги.

Завдання

1 Нехай продуктивність праці й капіталу дорівнює значенням, наведеним у таблиці. Продукція, що виробляється за допомогою цих ресурсів, реалізується на ринку досконалої кон-

куренції за ціною 0,5 гр. од. за одиницю. Ціна праці – 2 гр. од., капіталу – 3 гр. од.

Яким буде співвідношення праці й капіталу, що забезпечить найменші витрати при виробництві 64 одиниць продукції?

Яке співвідношення праці й капіталу забезпечить максимальний прибуток фірми? Якщо фірма застосовує таке співвідношення праці й капіталу, що забезпечує їй максимальний прибуток, то чи гарантує це співвідношення одночасно мінімальні витрати? За умови, що фірма отримує максимальний прибуток, знайдіть загальний обсяг продукту (TR), загальну виручку (TR), загальні витрати (TC) й величину прибутку.

Кількість одиниць капіталу	MP_K	Кількість одиниць праці	MP_L
1	21	1	10
2	18	2	8
3	15	3	6
4	12	4	5
5	9	5	4
6	6	6	3
7	3	7	2

2 На околиці мешкають дві родини. Попит першої родини на освітлення околиці $QD_1 = 10 - p$, а попит другої – $D_2 = 10 - 2p$. Граничні витрати на виробництво електроенергії становлять п'ять грошових одиниць. *Визначити:*

- 1) функцію попиту на освітлення околиці;
- 2) суспільно оптимальний обсяг освітлення околиці.

Варіант 13

Теоретичні питання

1 Виробнича функція з одним змінним фактором та її графічне відображення

2 Ізокванта виробничої функції, карта ізоквант.

3 Вибір комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску.

Завдання

1 Розрахуйте середній і граничний продукт фірми, якщо відомі такі дані:

Число робітників	Сукупний продукт
1	10
2	50
3	80
4	100
5	110
6	115
7	120
8	120

Побудуйте графіки сукупного продукту, середнього продукту, граничного продукту.

2 Фірма діє на ринку монополістичної конкуренції. Граничний дохід фірми задається формулою $MR = 20 - 2Q$, а її граничні витрати в довгостроковому періоді (на зростаючому відрізку) - формулою $MC = 3Q - 10$. Якщо мінімальне значення довгострокових середніх витрат (LAC) дорівнює 11, то який надлишок виробничих потужностей у цієї фірми?

Варіант 14

Теоретичні питання

- 1 Поняття ринку.
- 2 Риси, структура і функції ринку.
- 3 Види ринків.

Завдання

1 Три фермерські господарства (А, В, С) вирощують пшеницю при однакових витратах на придбання техніки, добрив, робочої сили, а також мають однакові за площею ділянки землі, що відрізняються родючістю. Ферма А виробляє 600 ц пшениці (при АТС = 5 гр. од.), ферма В – 500 ц (при АТС = 7,5 гр. од.), ферма С – 400 ц (при АТС = 10 грн). Якщо встановиться ринкова ціна на пшеницю на рівні 10 гр. од., то чому буде дорівнювати диференційна рента для кожної ферми?

2 Фірма-монополіст має функцію граничних витрат $MC(Q) = 10 + 2Q$. Визначити ціну, що максимізує прибуток фірми й відповідний обсяг випуску для таких варіантів попиту:

а) $P_D(Q) = 50 - Q$; б) $P_D(Q) = 60 - 4Q$;

в) $P_D(Q) = 70 - 2Q$; г) $P_D(Q) = 80 - 6Q$.

Використайте результати розв'язання задачі при обговоренні твердження «Не існує функції пропонування для монопольної структури ринку».

Варіант 15

Теоретичні питання

1 Суть, форми, функції конкуренції.

2 Типи конкурентної поведінки.

3 Поняття надлишку споживача та надлишку виробника.

Практичне застосування аналізу рівноваги.

Завдання

1 У таблиці подано обсяги попиту на м'ясо при відповідних рівнях ціни. Виконайте завдання:

а) розрахуйте загальну виручку і коефіцієнти цінової еластичності при всіх рівнях ціни, дані занесіть у таблицю;

б) як можна охарактеризувати еластичність попиту на певний товар?

в) при якій ціні обсяг попиту буде максимальним?

г) накресліть криву попиту.

Ціна за 1 кг, грн	Обсяг попиту, кг	Загальна виручка, грн	Коефіцієнт цінової еластичності попиту
12	400		
14	370		
16	250		
18	200		

2 *Задача 2.* Припустимо, що фірма монополізувала виробництво товару А. Подальша інформація відображує стан фірми:

- граничний дохід = $100 - 20Q$;

- загальний дохід = $1000Q - Q^2$;

- граничні витрати = $100 + 10Q$, де Q – обсяг випуску товару А (тис. шт), p – ціна одиниці товару А (грн).

Скільки одиниць товару А буде продано та за якою ціною, якщо фірма функціонує на монопольному ринку?

Варіант 16

Теоретичні питання

1 Зовнішні ефекти, їх економічний зміст. Поняття про зовнішні ефекти.

2 Позитивні зовнішні ефекти, їх сутність, вплив на обсяг та ціну рівноваги; заходи щодо корегування (графічна інтерпретація). Негативні зовнішні ефекти, їх сутність.

3 Громадські блага і громадський вибір. Забезпечення громадськими благами: можливість ринку і держави.

Завдання

1 Фірма за умов досконалої конкуренції має таку залежність загальних витрат від випуску продукції у короткостроковому періоді (дані подано в таблиці).

Випуск продукції, шт. / од. часу	ТС
0	6
1	10
2	12
3	16
4	22
5	30
6	41

Визначити середні, граничні витрати. Ціна одиниці продукції дорівнює 4; 5; 7 гр. од. Який обсяг виробництва має обрати фірма?

2 Функція попиту на певний товар: $Q_d = 15 - 2P$, функція пропонування певного товару: $Q_s = -10 + 3P$, де Q_d – обсяг попиту, Q_s – обсяг пропонування, P – ціна. Визначити рівноважний обсяг продажів, рівноважну ціну покупця і продавця аналітично, таблично і графічно.

Варіант 17

Теоретичні питання

- 1 Підприємство як суб'єкт економічної системи.
- 2 Організаційно-правові форми підприємств.
- 3 Функції підприємства.
- 4 Перспектива розвитку підприємництва в Україні.

Завдання

1 Попит на землю описується рівнянням: $Q_d = 100 - 2R$, де Q – площа використовуваної землі; R – ставка ренти (у гривнях за гектар).

Яка буде рівноважна ставка ренти, якщо площа доступних земельних угідь складає 90 гектарів? Визначте ціну одного гектара землі, якщо ставка банківського відсотка складає 12 %. Проаналізуйте ситуацію, якщо держава встановлює ренту на рівні 3 грн за гектар.

2 Визначити коефіцієнт еластичності пропонування, якщо задано функціонально $Q_s = 0,9 - 100$ (де Q_s – обсяг пропонування, p – ціна товару) за цінами $p_1 = 1000$ гр. од. і $p_2 = 500$ гр. од.

Варіант 18

Теоретичні питання

1 Поняття корисності. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності. Закон спадної граничної корисності економічного блага.

2 Криві байдужості, їхні властивості. Карти байдужості та їх роль в ординалістській концепції. Гранична норма заміщення.

Завдання

1 Виробнича функція фірми $q = f(K, L)$ задана таблично. Значення виробничої функції

К	35	40	45	50	55	60
100	71	84	91	95	98	100
120	79	100	112	119	125	129
140	82	107	122	133	140	146
160	84	112	129	141	151	158
180	86	115	134	147	158	167
200	87	117	137	152	164	173

Ціни факторів $P_K = 30$, $P_L = 40$ не залежать від обсягів їх споживання фірмою.

Побудувати графіки залежності q від обсягу змінного ресурсу L при фіксованому значенні $K = 35; 60; 80$.

Побудувати графіки залежності q від обсягу змінного ресурсу K при фіксованому значенні $L = 100; 200; 300$.

Побудувати ізокванти виробничої функції для $q = 100; 125; 150; 175; 200$.

2 У таблиці подано дані про постійні, змінні витрати виробництва при різних обсягах виробництва. Розрахуйте середні постійні, середні змінні витрати виробництва. Побудуйте графіки постійних і змінних витрат.

Обсяг виробництва, шт.	Постійні витрати	Змінні витрати
1	100	28
2	100	35
3	100	48
4	100	64
5	100	93

Варіант 19

Теоретичні питання

1 Поняття корисності. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності. Закон спадної граничної корисності економічного блага.

2 Криві байдужості, їхні властивості. Карти байдужості та їх роль в ординалістській концепції. Гранична норма заміщення.

Завдання

1 Фірма має постійні витрати в розмірі 50 гр. од. Дані про змінні витрати у короткостроковому періоді подані в таблиці. Визначити загальні, середні та граничні витрати. Побудувати графіки TC, FC, VC, ATC, MC.

Обсяг виробництва	0	1	2	3	4	5	6
Змінні витрати	0	40	70	95	130	185	275

2 Функція попиту має вигляд: $Q_d = 7 - p$, а функція пропонування: $Q_s = p - 1$. Визначити рівноважну ціну й обсяг виробництва. Державою встановлено дотацію на виробництво певного товару в розмірі 2 гр. од. на кожен вироблений одиницю товару. Визначити точку рівноваги й загальну суму дотацій.

Варіант 20

Теоретичні питання

1 Характеристика ринкової інфраструктури, її основних елементів.

2 Заміщення факторів виробництва. Віддача від масштабу: постійна (стала), зростаюча, спадна.

3 Оптимум товаровиробника

Завдання

1 Фірма виплачує 200 тис. гр. од. у місяць за оренду обладнання і 100 тис. гр. од. заробітної плати, при цьому вона використовує таку кількість праці й капіталу, що їх граничні продукти відповідно дорівнюють 0,5 та 1. Чи використовує фірма оптимальне сполучення факторів виробництва з точки зору максимізації прибутку?

2 Визначити коефіцієнт еластичності попиту за доходом, зробити висновки про повноцінність товару.

Варіант	Величина попиту, шт.	Дохід споживача, гр. од.
1	560 420	1400 1100
2	75 45	2800 3200

Варіант 21

Теоретичні питання

1 Поняття «еластичності» для загального випадку. Концепція еластичності взаємозв'язаних показників. Методичні підходи до обчислення коефіцієнта еластичності попиту.

2 Еластичність попиту, її ступені й фактори. Види еластичності попиту за ціною.

3 Перехресна еластичність двох благ. Зв'язок між еластичністю попиту за власною ціною блага та доходом виробника.

Завдання

1 Крива попиту на товар описується таким рівнянням: $Q_d = 600 - P$, а крива пропонування: $Q_s = 300 + 4P$, де Q_d - обсяг попиту в місяць, Q_s - місячний обсяг пропонування, P - ціна товару. Визначте рівноважну ціну і обсяг товару. Припустимо, що "стеля" ціни складе 10 грн, підрахуйте розміри дефіциту або надлишку, які виникли в цьому випадку. Проаналізуйте графічно.

2 Обмежена кількість ресурсів (капіталу – 50 одиниць, праці – 100 одиниць) розподіляється між виробництвом товарів А і В. Залежність випуску продуктів А від обсягу використання праці та капіталу задається виробничою функцією $Q_A = K^{0,5}L^{0,5}$, залежність випуску продукції В - $Q_B = K^{0,2}L^{0,8}$. Побудуйте криву виробничих контрактів.

Варіант 22

Теоретичні питання

1 Умови функціонування ринку капіталів.

2 Номінальний, реальний позичковий відсоток. Що визначає його норму?

Завдання

1 Олена має вісім склянок молока і дві булочки. Андрій має дві склянки молока і чотири булочки. За таких умов гранична норма заміни молока на булочки у Олени становить три, а в Андрія - один. Накресліть діаграму Еджуорта і покажіть, чи є такий розподіл ефективним.

2 Функція граничної корисності від споживання товару X має вигляд $MU = 30 - 4X$, а від споживання товару Y має вигляд $MU = 28 - 2Y$. Зазвичай раціональний споживач купує три одиниці товару X та шість одиниць товару Y. Гранична корисність грошей становить S. Визначте ціни товарів X і Y. Побудуйте графіки MU і TU в одній системі координат окремо для товарів X і Y.

Одиниць товару X	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
MU (ютілей)										
TU (ютілей)										

Одиниць товару Y	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
MU (ютілей)										
TU (ютілей)										

Варіант 23

Теоретичні питання

- 1 Еластичність попиту на ресурси.
- 2 Оптимальне співвідношення ресурсів.

Завдання

- 1 Попит на працю подано у вигляді функції

$$L = 10 - 0,2W,$$

де L - чисельність зайнятих робітників, W - погодинна заробітна плата.

Пропонують свою працю сім людей. Двоє з них готові працювати при оплаті 40 грн/год, ще двоє – 25 гр. од./год. Визначити: 1) скільки робітників буде прийнято і за яким рівнем оплати? 2) якщо держава законодавчо встановить мінімальний рівень оплати 40 гр. од./год., скільки робітників буде прийнято в цьому випадку?

2 Загальна корисність (TU) споживання першої одиниці товару А для споживача, який поводить раціонально, дорівнює 10 грн, другої - 18 грн, третьої - 20 грн, четвертої - 22 грн, п'ятої - 23 грн, шостої - 23 грн. Визначте граничну корисність (MU) третьої, четвертої, п'ятої та шостої одиниць товару А. Чи виконується у цьому випадку закон спадної граничної корисності (перший закон Госсена)? Усі розрахунки обґрунтуйте теоретично та за допомогою графіків.

Варіант 24

Теоретичні питання

- 1 Закон спадної віддачі й динаміка витрат.
- 2 Витрати виробництва в довгостроковому періоді.
- 3 Концепція мінімально ефективного розміру підприємства.

Завдання

1 У таблиці подано обсяг попиту на м'ясо при таких рівнях ціни:

Ціна за 1 кг, гр.	Обсяг попиту, кг	Загальна виручка, грн	Коефіцієнт цінової еластичності попиту
40	200		
45	170		
50	125		
80	100		

Виконайте завдання:

- 1 Розрахуйте виручку і коефіцієнти цінової еластичності при всіх рівнях цін, дані занесіть у таблицю.
- 2 Як можна охарактеризувати еластичність попиту на певний товар?
- 3 Накресліть криву попиту та криву загальної виручки.

2 Визначити коефіцієнти еластичності попиту за доходом споживача відповідно до ситуацій, які наведені нижче. Зазначте, до яких груп належать ці товари: а) дохід споживача за місяць збільшився з 2000 до 2200 грн, а споживання борошна

збільшилося з 1 до 1,1 кг; б) дохід споживача за місяць збільшився з 2000 до 2200 грн, а споживання м'яса збільшилося з 5 до 6 кг; в) дохід споживача за місяць збільшився з 2000 до 2200 грн, а кількість придбаних супових наборів зменшилась з 3 до 1. Зобразіть схематично криві Енгеля для предметів першої необхідності та розкоші.

Варіант 25

Теоретичні питання

1 Витрати виробництва, підходи до їх визначення в мікроекономіці.

2 Загальні, середні, граничні витрати виробництва в короткостроковому періоді.

Завдання

1 У таблиці подано витрати виробництва при різних обсягах виробництва. Розрахуйте середні постійні, середні змінні, середні валові витрати виробництва. Побудуйте їх криві.

Обсяг виробництва	Постійні витрати	Змінні витрати
0	400	0
10	400	450
20	400	850
30	400	1200
40	400	1600
50	400	2100
60	400	2300

2 Споживач має дохід 800 гривень і витрачає його на придбання товару А за ціною 20 гривень за одиницю і товару В за ціною 50 гривень за одиницю. Зобразіть графічно, як буде виглядати та змінюватиметься положення бюджетної лінії у разі:

а) початкових умов;

б) зниження ціни товару А до 10 гривень та підвищення ціни товару В до 80 гривень (від початкових умов);

в) підвищення ціни товару А до 40 гривень (від початкових умов).

Варіант 26

Теоретичні питання

1 Економічна роль держави у ринковій економіці. Необхідність і причини втручання держави в економічні процеси за ринкових умов.

2 Теорія суспільного вибору: способи прийняття рішень і проблема ефективності.

Завдання

1 Попит на землю описується рівнянням: $Q_d = 100 - 2R$, де Q - площа використовуваної землі; R - ставка ренти (у гривнях за гектар). Яка буде рівноважна ставка ренти, якщо площу доступних земельних угідь складає 90 гектарів? Визначите ціну одного гектара землі, якщо ставка банківського відсотка складає 12 %. Проаналізуйте ситуацію, якщо держава встановлює ренту на рівні 3 грн. за гектар.

2 Функція попиту на певний товар: $Q_d = 15 - 2P$, функція пропонування певного товару: $Q_s = -10 + 3P$, де Q_d - обсяг попиту, Q_s - обсяг пропонування, P - ціна. Визначте рівноважний обсяг продажу, рівноважні ціни покупця і продавця. Складіть таблицю (шкалу) попиту і пропонування та побудуйте їхні графіки. Покажіть, при яких цінах на ринку створиться ситуація надлишку, і при яких - дефіциту.

Варіант 27

Теоретичні питання

1 Основні риси монополії. Види монополії.

2 Чиста монополія у короткостроковому періоді.

3 Монополія в довгостроковому періоді

Завдання

1 Припустимо, що на ринку телевізорів сформувалася рівноважна ціна 720 грн, що забезпечує середній прибуток, при обсязі попиту та пропонування, що дорівнюють 100 000 шт. Через низку обставин попит на телевізори знизився на 10 %. Як фірма відреагує на зміну попиту? Яка буде динаміка прибутку?

2 В таблиці подано витрати виробництва при різних обсягах виробництва. Розрахуйте середні постійні, середні змінні, середні валові витрати. Побудуйте їхні криві.

Обсяг виробництва	Постійні витрати	Змінні витрати
0	400	0
10	400	450
20	400	850
30	400	1200
40	400	1600
50	400	2100
60	400	2300

Варіант 28

Теоретичні питання

- 1 Методи конкурентної боротьби на світовому ринку.
- 2 Форми міжнародних економічних відносин.

Завдання

1 У таблиці подано обсяг попиту на м'ясо при різному рівні ціни. Визначте витрати споживача на м'ясо за місяць при кожному значенні ціни. Розрахуйте коефіцієнт цінової еластичності попиту для всіх зазначених інтервалів ціни; отриманий результат занесіть у таблицю. Накресліть криву попиту.

Ціна за порцію, грн	Обсяг попиту, кг	Витрати споживача, грн	Коефіцієнт еластичності
60	2,0		
55	2,5		
50	3,0		
45	3,5		
40	4,0		
35	4,5		
30	5,0		

2 Функція попиту на певний товар: $Q_d = 15 - 2P$, функція пропонування певного товару $Q_s = -10 + 3P$, де Q_d – обсяг попиту, Q_s – обсяг пропонування, P – ціна. Визначити трьома

способами рівноважний обсяг продажів, рівноважні ціни покупця і продавця.

Варіант 29

Теоретичні питання

- 1 Характеристика монополістичної конкуренції.
- 2 Аналіз поведінки фірми у короткостроковому періоді на ринку монополістичної конкуренції.
- 3 Монополістична конкуренція в довгостроковому періоді.

Завдання

1 Припустимо, що конкурентна фірма нарощує обсяги виробництва від 1 до 10 одиниць продукції у короткостроковому періоді за певного рівня постійних і змінних витрат. Обчисліть витрати й економічний прибуток (збитки) фірми, якщо існує можливість реалізації продукції за цінами: 130, 80, 65 у. о., а величини витрат такі:

постійні витрати: - 100;

змінні витрати: - 100, 180, 250, 310, 360, 430, 520, 650, 800, 980.

Розрахунки подайте у вигляді таблиці.

2 Функція попиту на даний товар: $Q_d = 15 - 2P$, функція пропонування даного товару: $Q_s = -250 + 3P$, де Q_d – обсяг попиту, Q_s – обсяг пропонування, P – ціна. Визначити трьома способами рівноважний обсяг продажу, рівноважні ціни покупця і продавця.

Варіант 30

Теоретичні питання

- 1 Похідний попит за досконалої конкуренції на ринку продукту та на ринку факторів виробництва.
- 2 Еластичність попиту на ресурси.
- 3 Оптимальне співвідношення ресурсів.

Завдання

1 Розрахуйте валовий дохід і прибуток фірми, використовуючи дані таблиці, за умови, що на ринку склалася

ціна 35 грн за одиницю. При яких обсягах виробництва конкурентна фірма отримає максимальний прибуток? Побудуйте графіки валового доходу і загальних витрат виробництва. Покажіть на ньому точки критичного обсягу виробництва.

Обсяг виробництва, од.	Постійні витрати	Змінні витрати
0	50	-
1		17
2		36
3		42
4		60
5		95
6		170

2 Рівняння попиту: $QD = 9 - p$.

Рівняння пропонування: $Qs = 2p - 6$.

Визначте рівноважну ціну й обсяг; проаналізуйте ситуацію графічно.

5 Порядок, методи і критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів

Оцінку знань студентів з дисципліни здійснюють відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу, що є українським варіантом ECTS. Ця система базується на здійсненні поточного контролю на аудиторному занятті відповідно до його форми. Підсумковою оцінкою поточного контролю є оцінка за модуль.

Навчальним планом з дисципліни передбачено складання екзамену. Для підсумкового оцінювання знань використовують 4-бальну національну шкалу і 100-бальну шкалу оцінювання ECTS.

Оцінювання знань студента здійснюється за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблеми, що розглядається;

2) ступінь засвоєння матеріалу навчальної дисципліни;

3) ознайомлення з рекомендованими джерелами, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

4) уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді практичних ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні індивідуальних завдань та завдань, що винесені на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та роботи висновки.

Оцінювання знань студента за 4-бальною шкалою

1 Для одержання оцінки 5 (відмінно) студент має:

- укластися у встановлений термін підготовки відповіді;
- викладати теоретичний матеріал чітко, коротко, зв'язано й обґрунтовано;

- уміти оперативно розібратися в запропонованій ситуації, грамотно оцінити її й обґрунтувати ухвалене рішення;

- відповідати на запитання членів екзаменаційної комісії без зауважень.

2 Для одержання оцінки 4 (добре) студент повинен:

- укластися у встановлений термін підготовки відповіді;
- викладати теоретичний матеріал обґрунтовано та складно;

- не мати труднощів у виборі рішення при аналізі запропонованої ситуації;

- уміти обґрунтувати ухвалене рішення;

- добре відповідати на запитання екзаменаторів.

3 Для одержання оцінки 3 (задовільно) студент має:

- викладати теоретичний матеріал у доступній для розуміння формі;

- розібратися в запропонованій ситуації й розробити пропозиції щодо її рішення;

- позитивно відповідати на запитання членів екзаменаційної комісії;

- допускаються недостатньо впевнені й чіткі відповіді, але вони мають бути правильні.

4 Оцінку 2 (незадовільно) одержують студенти, відповіді

яких можуть бути оцінені нижче вимог, сформульованих у попередньому пункті.

Оцінювання знань за 4-бальною системою за національною шкалою

Оцінку „відмінно” ставлять, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка „дуже добре”. Теоретичні запитання розкрито повністю на основі програмного і додаткового матеріалу. При виконанні практичного завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу.

Оцінка „добре”. Теоретичні запитання розкрито повністю, програмний матеріал викладено відповідно до вимог. Практичне завдання виконано взагалі правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка „задовільно”. Теоретичні запитання розкрито повністю, проте при викладанні програмного матеріалу допущені незначні помилки. При виконанні практичних завдань без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускається помилок.

Оцінка „задовільно (достатньо)”. Теоретичні питання розкрито неповністю, із суттєвими помилками. При виконанні практичного завдання студент припускається значної кількості помилок і зіштовхується зі значними труднощами.

Оцінка „незадовільно”. Теоретичні питання не розкриті. Студент не може виконати практичні завдання, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні.

Шкала перерахунку оцінок результатів контролю знань студентів

Оцінка за національною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS	ECTS оцінка	Відсоток набраних балів
-------------------------------	---------------------------------	-------------	-------------------------

ВІДМІННО	Відмінно – відмінне виконання лише з незначними помилками	А	більше 90 - 100
ДОБРЕ	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	В	більше 82 -89 включно
	Добре –загалом правильна робота з певною кількістю грубих помилок	С	більше 75 - 81 включно
ЗАДОВІЛЬНО	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	Д	більше 69 - 74 включно
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	Е	більше 60 - 68 включно
НЕЗАДОВІЛЬН О	Незадовільно* - потрібно попрацювати перед тим, як перескласти тест	FX	більше 35 - 59 включно
	Незадовільно** – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням змістового модуля	F	від 0 - 34 включно

* З можливістю повторного складання.

** З обов'язковим повторним курсом.

Список літератури

1 Антимонопольна діяльність [Текст]: підручник / за ред. В.Д. Лагутіна. – К.: КНТЕУ, 2005. – 580 с.

2 Базилевич, В.Д. Макроекономіка [Текст]: підручник / К.С. Базилевич, Л.О. Баластрик; за ред. В.Д. Базилевича. – К.: Атіка, 2009. – 368 с.

3 Базилевич, В.Д. Мікроекономіка [Текст]: підручник / В.Д. Базилевич. – К.: Знання, 2007 – 677 с.

4 Гальперин, В.М. Микроэкономика [Текст]: учеб. в 2-х ч. / В.М. Гальперин, С.М. Игнатъев, В.И. Моргунов. – СПб.: Питер, 2001. – 560 с.

5 Економічна теорія. Політекономія [Текст]: підруч. / В.Д. Базилевич, В.М. Попов, К.С. Базилевич, Н.І. Гражевська; за ред. В.Д. Базилевича. – 7-ме вид., стер. – К.: Знання – Прес, 2008. – 719 с.

6 Задоя, А.О. Мікроекономіка [Текст]: курс лекцій та вправи / А.О. Задоя. – К.: Знання, 2002. – 211 с.

7 Калінченко, О.В. Мікроекономіка [Текст]: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.В. Калінченко, Л.М. Березіна. – К.: Центр навч. л-ри, 2008. – 472 с.

8 Костюк, В.С. Економічна теорія [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.С. Костюк, А.М. Андрющенко, І.П. Борейко. – К.: Центр навч. л-ри, 2009. – 282 с.

9 Лагутін, В.Д. Бюджетна та монетарна політика: координація в трансформаційній економіці [Текст] / В.Д. Лагутін. – К.: КНТЕУ, 2007. – 247 с.

10 Мазараки, А.А. Торговля. Деньги. Менталитет [Текст] / А.А. Мазараки. – К.: Книга, 2006. – 631 с.

11 Макконнелл, К. Економікс. Принципы, проблемы и политика [Текст] / К. Макконнелл, С. Брю. – М.: Инфра, 2000. – Том 2. – 400 с.

12 Макроекономіка [Текст]: навч. посібник / за заг. ред. В.П. Решетило. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 290 с.

13 Макроекономіка та макроекономічна політика [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.Ф. Мельник, Т.Л. Желюк, О.В. Дугопольський, О.В. Панухник. – К.: Знання, 2008. – 699 с.

14 Косік, А.Ф. Мікроекономіка [Текст]: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А.Ф. Косік, Г.Є. Гронтковська. – К.: Центр навч. л-ри, 2008. – 436 с.

15 Никифоров, А.А. Макроэкономика: научные школы, концепции, экономическая политика [Текст]: учеб. пособие / А.А. Никифоров, О.Н. Антипина, Н.А. Маклашевская. – М.: Дело и Сервис, 2008. – 543 с.

16 Нуреев, Р.М. Курс микроэкономики [Текст]: учеб. для вузов. – 2-е изд. – М.: Норма, 2005. – 560 с.

17 Решетило, В.П. Макроекономіка [Текст]: навч. посібник / В.П. Решетило, Г.В. Стадник, І.А. Островський. – Харків: ХНАМГ, 2010. – 364 с.

18 Решетило, В.П. Основи економічної теорії [Текст]: конспект лекцій / В.П. Решетило, С.І. Рибак. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 136 с.

19 Решетило, В.П. Мікроекономіка [Текст]: навч. посібник / В.П. Решетило, Г.В. Стадник, С.Б. Тимофієва. – Харків: ХНАМГ, 2010. – 267 с.

20 Решетило, В.П. Історія економіки та економічної думки [Текст]: навч. посібник / В.П. Решетило, Г.В. Стадник, С.І. Штефан. – Харків: ХНАМГ, 2011. – 267 с.

21 Решетило, В.П. Національна економіка [Текст]: навч. посібник / В.П. Решетило, Г.В. Стадник, А.О. Москвіна. – Харків: ХНАМГ, 2009. – 352 с.

22 Решетило, В.П. Практикум з курсу макроекономіка (основні поняття, тести, завдання, проблеми, література) [Текст] / В.П. Решетило. – Харків: ХНАМГ, 2007. – 62 с.

23 Решетило, В.П. Тексти лекцій з дисципліни «Основи економічної теорії» для студентів денної та заочної форм навчання напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» / В.П. Решетило, О.Ю. Єгорова, Ю.В. Федотова. – Харків: ХНАМГ, 2011. – 135 с.

24 Селищев, А.С. Микроэкономика [Текст]: учеб. для вузов / А.С. Селищев. – СПб.: Питер, 2005. – 466 с.

25 Селищев, А.С. Практикум по микроэкономике [Текст] / А.С. Селищев. – СПб.: Питер, 2006. – 208 с.

26 Тимофієва, С.Б. Тестовий контроль знань, умінь і навичок студентів з модуля «Мікроекономіка». Тестові завдання за змістовими модулями для студентів усіх форм навчання напрямів підготовки «Економіка підприємства» та «Облік і аудит» [Текст] / С.Б. Тимофієва, Г.В. Стадник. – Харків: ХНАМГ, 2007.

27 Ястремський, О. Основи мікроекономіки [Текст] / О. Ястремський, О. Гриценко. – 2-е вид., перероб. і допов. – К.: Знання - Прес, 2007. – 578 с.

28 Цифровой репозиторий ХНАМГ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://eprints.ksame.kharkov.ua>.

Додаток А

Зразок титульного листа

Українська державна академія залізничного транспорту

Кафедра економічної теорії та права

РОЗРАХУНКОВО-ГРАФІЧНА РОБОТА

з дисципліни «Мікроекономіка»

на тему: XXXXXXXX

XXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX XXXXXXXXXXXX

Студента (ки) __ курсу _____ групи
напряму підготовки

(прізвище та ініціали)

Керівник _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала: _____

Кількість балів: __ Оцінка ECTS: ____

Члени комісії

_____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище)

_____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище)

Харків – 20 рік